

ผ้าไหมยกดอกลำพูน

มรดกล้านนาสู่รางวัล

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ของยูเนสโก

สำนักเท่านั้น และต่อมาใช้เป็นผ้าชุดตราครุฑในเวทีประกวดนางสาวไทย Miss Universe, Miss Asia Pacific หลายเวที

แต่ปัจจุบันผ้าไหมยกดอกลำพูนได้รับการอุปถัมภ์จาก คุณเจ้าดารารัศมี ณ ลำพูน ทายาทของเจ้าหญิงสว่างวงศ์ ณ ลำพูน โดยบริจาคที่ดินและทรัพย์สินในการก่อตั้ง "สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย" ขึ้นที่บริเวณริมแม่น้ำกวง ตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

จากนั้นมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนเป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแลสถาบัน มีหน้าที่รวบรวมองค์ความรู้ทางด้านผ้าทอในลำพูนทุกประเภท มีการฟื้นฟูตลาดสายโบราณ จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ห้องจัดแสดงเครื่องแต่งกายของเจ้านายฝ่ายเหนือ มีห้องบรรยายสรุปความ

เป็นมาของผ้าไหมยกดอกลำพูน มีร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก มีโรงทอสาธิตให้ผู้สนใจเข้าชม พร้อมกับแปลงปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ที่มีการรับรองสิทธิบัตรจากสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญา

● ได้รางวัลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

กระทั่งปีพุทธศักราช 2551 "ผ้าไหมยกดอกลำพูน" ได้รับการประกาศให้เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของโลก (GI หรือ Geographical Indicator) จากองค์กรยูเนสโก หมายความว่า เป็นงานหัตถศิลป์ที่มีการผลิตโดยภูมิปัญญาของชาวลำพูน ใช้วัสดุทั้งหมดที่ทำขึ้นจากท้องถิ่นลำพูน และมีการกระจายรายได้ให้แก่คนลำพูน ผ้าไหมยกดอกยังคงได้รับความนิยมอยู่เสมอ เพราะเป็นผ้าที่เหมาะแก่การสวมใส่ในราชพิธีต่างๆ และงานเนื่องในโอกาสพิเศษที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

เดิมนั้น ชาวลำพูนต้องสั่งซื้อเส้นไหมจากเพชรบูรณ์ จากจีน และเวียดนามในลักษณะนำเข้าวัตถุดิบ ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าคนของลำพูนส่วนใหญ่ไม่กล้าฆ่าตัวไหม ในที่สุดก็เริ่มจ้างคนกะเหรี่ยงที่อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูนทำหน้าที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแทน แล้วส่งเส้นไหมลงมาที่ราบให้ชาวยองดำเนินการทอต่อ เส้นไหมเหล่านี้ยุคแรกๆ ก็มีคุณภาพที่ไม่ค่อยดีนัก ต่อมาได้รับการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพจนได้มาตรฐานทัดเทียมกับเส้นไหมจากแหล่งอื่นๆ จนที่สถาบันผ้าทอมือหริภุญชัย มีการสาธิตปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้ชมอยู่ที่แปลงด้านข้างอาคารสำนักงาน

การจะได้รางวัลสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้นั้น สินค้าต้องผลิตเองทั้งหมดทุกขั้นตอนในพื้นที่นั้นๆ คือทั้งต้นน้ำ (วัสดุ) กลางน้ำ (วิธีการคัดลาย วิธีการทอ) และปลายน้ำ (ศูนย์จำหน่าย)

เราจะเห็นได้ว่าความภาคภูมิใจของชาวลำพูนในวันนี้ เกิดจากหมุดหมายแรกที่สำคัญ เริ่มมาจากความสนพระทัยในการสนับสนุนในด้านผ้าทอพื้นบ้านล้านนา โดยพระราชชายา เจ้าดารารัศมี แม้จะรับเทคนิคจากภายนอกคือสยามและนครศรีธรรมราชก็ตาม แต่พระองค์ได้นำมาพัฒนาปรับปรุงใหม่จนกลายเป็นอัตลักษณ์ของชาวลำพูน เริ่มแพร่หลายในวงศรียะระดับสูง จากนั้นก็ส่งต่อเป็นภูมิปัญญาสู่ชาวบ้านทั่วไป จนในที่สุดผ้าทอยกดอกลำพูนกลายเป็นหัตถกรรมชิ้นเอกของโลกจวบจนถึงปัจจุบันนี้

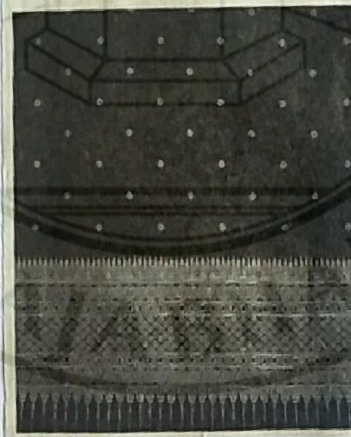
บทกวี "แม่" : วิไลลักษณ์ ศรีป่าซาง

ทบผ้า ผ้าพับแล้ว กรุ่นกลิ่นแก้วเกิดละหว่า
สายหยุด สะบันงา มาอบรำ มาอำรุง
ลูบผ้า แม่เลือกผ้า แม่เตรียมดา เพื่อวันรุ่ง
หอมหม่นดมอมปรุ่ง ร่วมงานปอยแม่คอยรอ

ทอ จก เกาะ เกี้ยว ล้าง ลือลาย
ร้อย ปัก ถัก ชิด หมาย มัดย้อม
สอดเชิงสอดเส้นสาย ฝ่ายสอด งานเนอ
ยกดอก หม่อนไหมพร้อม เด็บพลั่วพรานพร

แม่แจ่ม ละคอน หาดเสี้ยว จอมทอง
ดอยเต่า น่าน เมืองลอง ลัวะ ลื้อ
หาดบ้าย เขตเชียงของ น้ำปาด งานเนอ
หนองเจือก ผากหอมหือ บ้านยูเมืองยวน

ทบผ้า แม่เลือกผ้า แม่จัดผ้าเป็นส่วนส่วน
ปอยหลวงมีขบวน จะมีแม่อยู่แท้เทีย

การแต่งกายของชาวยองสตรีนุ่งผ้าซิ่นตีนเขี้ยว

กี่ทอผ้า บรรยากาศในสถาบันผ้าทอหริภุญชัย